

Z KUŞAĞININ MUHASEBE MESLEĞİNİN İLK ADIMINDAKİ MOTİVASYONU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Ahmet YANIK¹Merve TOPTAN²Ferah YILDIZ³Damla TÜRKÖĞLU⁴

ÖZET

Çalışmanın amacı, Z kuşağının muhasebe mesleğinin ilk adımındaki motivasyonlarının incelenmesidir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için öğrencilerin cinsiyetleri, mezun oldukları lise türü, okudukları önlisans bölümünü tercih etme sıraları, dikey geçiş sınavı ile lisans eğitimini tamamlama istekleri ve muhasebe meslek mensubu olma istekleri değişkenleri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Söz konusu amaca yönelik olarak Kocaeli Üniversitesi Hereke Ömer İsmet Uzunyol Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde okuyan 246 öğrenciye anket uygulanmıştır. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü öğrencilerinin belirtilen değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği t ve ANOVA testi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin motivasyonları cinsiyet, bölümü tercih etme sırası ve muhasebe meslek mensubu olma isteği değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterirken, mezun oldukları lise türü ve dikey geçiş yapma isteğine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe, Muhasebe Mesleği, Z kuşağı, Motivasyon, Üniversite

A RESEARCH ON THE MOTIVATION OF GENERATION Z IN THE FIRST STEP OF THE ACCOUNTING PROFESSION: THE CASE OF KOCAELİ UNIVERSITY

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the motivations of the Z generation in the first step of the accounting profession. In order to achieve this aim, the relationship between the variables of the gender of the students, the type of high school they graduated from, the order of preference of the associate degree department, their desire to complete their undergraduate education with the vertical transfer exam and their desire to be a member of the accounting profession, and their motivation levels were tried to be revealed. For this purpose, a questionnaire was applied to 246 students studying at Kocaeli University Hereke Ömer İsmet Uzunyol Vocational School Accounting and Tax Applications department. It was tried to determine whether the students of the Accounting and Tax Applications department differ in terms of the specified variables or not with the t and ANOVA tests. According to the results obtained in the study, while the motivations of the students differ statistically according to the variables of gender, the order of choosing a department

¹ Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ahmet.yanik@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7283-2557

² Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, merve.toptan@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3455-3159

³Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, fer_yil@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-3374-1297

⁴ Kocaeli Üniversitesi, damlaturkoglu5@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3278-4594

and the desire to be a member of the accounting profession, there is no significant difference according to the type of high school they graduated from and their desire to make a vertical transfer.

Keywords: Accounting, Accounting Profession, Generation Z, Motivation, University

1. GİRİŞ

Bireylerin gelecekteki mesleki yaşamlarına yön veren önemli unsurlardan biri de eğitimidir. Okul öncesinden başlayıp yükseköğretimin sonuna kadar devam eden bu süreçte bireylerin almış oldukları eğitim onların meslek seçimlerinin şekillenmesini sağlamaktadır. Ayrıca alınan eğitimlerin yanı sıra kişilerin sosyal çevreleri, değer yargıları, ilgi alanları, inançları, maddi ve manevi tatmin edilme duygusu gibi pek çok faktör meslek seçiminde etkili olmaktadır. Bu kapsamda bireyler tüm bu faktörleri göz önünde bulundurarak bir seçim yapmaktadır.

Mesleki eğitim, toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olan özel sektör ve kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duyulan mesleklerde bireye gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönlerden geliştiren eğitimidir. Üniversitede meslek yüksekokulları ticaret, sanayi ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu aranan elemanları yetiştirdiği ifade edilebilir. Bu bağlamda Yükseköğretim Kurulu 2021-2022 istatistiklerine göre meslek yüksekokullarında okuyan 3.250.101 öğrenci mevcuttur (Yükseköğretim Kurulu, 2022). Meslek edinimi sürecinde eğitimle beraber bir başka önemli unsurda bölüm seçimidir. Çünkü bireyler seçmiş oldukları bölüm dahilinde mesleki eğitim almaktadırlar. Bölümler, bireylerin olmak istedikleri meslek hakkında en temel bilgilerin verildiği yükseköğretim alanlarını ifade etmektedir (Akın - Onat, 2015: 244). Mevcut sistemde genel olarak bireyler kendi istek ve becerilerine göre bölüm seçimi yapmaktadırlar. Bölüm içinde uzmanlaşmak isteyenlerde yeterliliklerine göre bölüme ait alt dallarda ilgili dersleri seçerek eğitim almaktadır.

Eğitim sürecinde bireyin motivasyonunun yükseköğretimin kalitesiyle ilişkili olduğu belirtilebilir. Birey kendine en doğru mesleki eğitimi vereceği düşüncesiyle üniversite tercihinin gerçekleştirilmiştir. En büyük motive kaynağının yani üniversite tercihinin yetersiz kalması bireyde başarısızlığa yol açmaktadır. Bu başarısızlık ülkemizde olduğu kadar yurt dışında da önemli bir sorun haline gelmekte ve öğrencilerin eğitimlerini yarıda bırakmalarına neden olmaktadır (Tinto, 1975: 89); (Bennet, 2003: 123). Bu nedenle öğrenciler bölüm seçiminde kendi beklenti ve motivasyonlarının karşılanacağı üniversitelerde eğitim görmeleri en doğru seçim olacaktır.

Muhasebe mesleği, 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Kanunda da belirtildiği üzere muhasebe meslek mensubu, işletmelere ait faaliyetlerin güvenilir bir şekilde yürütülmesini sağlayan, ilgili faaliyet sonuçlarını ilgili kanunlar çerçevesinde denetleyen, değerlendiren ve sonuçları ilgili mercilere tarafsız bir şekilde sunan gerçek kişidir (3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, md.1). Muhasebe mesleğini icra edenler, 3568 sayılı kanunda belirtilen gerekli koşulları sağlamaları durumunda Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir unvanlarını almaktadırlar. Ülkemizde muhasebe mesleğini 3568 sayılı kanunda yazılı dallarda eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliğe sahip yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans mezunu olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkrada belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma alması gerekmektedir (3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, md.5). Birey kendini tatmin etmesinin yanında toplum tarafından takdir edilme ve kabul edilme güdüsüyle de seçim yapmaktadır. Bireylerin mesleklerine yönelik davranışları toplumun o

mesleğe yönelik tutumuyla da ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda toplum tarafından kabul görmüş üst düzey mesleklerin bu nedenle tercih edildiği ifade edilebilir. Dolayısıyla muhasebe mesleğinin de toplum tarafından değer gören meslekler arasında yer aldığı belirtilebilir. Yani toplumda muhasebe mesleğinin iyi bir konumda olması, iyi düzeyde gelir sağlaması vb. durumlar bu mesleğin tercih edilmesinde öne çıkan faktörlerdendir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür incelendiğinde hem motivasyon hem de beklentiler ile ilgili pek çok araştırma söz konusudur. Bu araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Demir'in 2019 yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde yaptığı araştırmada, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin motivasyon ve beklentileri değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin motivasyonları, okudukları bölüme ilgi duymaları ve bölümü isteyerek tercih etmelerine göre şekillenmektedir (Demir, 2019: 33).

Aksu'nun 2018 yılında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin akademik kariyerlerinde motivasyon ve mesleki beklentilerin etkisinin araştırıldığı çalışmada, işletme ve iktisat bölümü okuyan öğrencilerin çoğunluğunun kadın olduğu, öğrencilerin %45'inin bölümü istemeyerek tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu durumun motivasyonla doğrudan bağlantısı olduğu belirlenmiştir. Elde edilen diğer bir sonuç ise motivasyon ve beklenti düzeyi ile akademik başarı arasındaki ilişkinin göz önünde tutulması gerektiridir (Aksu ve Tursun, 2018: 29).

Çarıkçı'nın 2017 yılında yaptığı Önlisans ve lisans eğitimi alan muhasebe bölümü öğrencilerinin motivasyonlarını ve bu bölümü seçmelerindeki etkenlerini, motivasyon üzerindeki etkileri açısından inceleyen araştırmada, mesleğin albenisi, bilinçdışı ve meslek lisesi olmak üzere üç faktörün etkili olduğu görülmüştür. Mesleğin albenisinin etkisinin diğerlerine göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin muhasebe dersleri ile daha çok ilgilendikleri, okulda alınan eğitimin yeterli olmadığı ve bu eğitimin çeşitli organizasyonlar ile desteklenmesi gerektiği belirlenmiştir. Ulaşılan bir başka sonuç ise motivasyonun cinsiyet ve öğrenim seviyesine göre farklılık göstermediği fakat mezun olunan lise, okul türü ve isteyerek muhasebe bölümünü tercih edip etmemelerine göre farklılık gösterdiği (Çarıkçı, 2017: 1231).

Coşgun 2013 yılında muhasebe ve vergi uygulamaları bölümü öğrencilerinin motivasyonlarının ve beklentilerinin değerlendirilmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmada, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin sürekli gelişen ve statik olmayan eğitim yapısı nedeniyle muhasebe bölümünün kariyer fırsatlarının fazla olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır (Coşgun, 2013: 114).

Zeytinoğlu'nun 2012 yılında muhasebe okuyan öğrencilerin üniversiteden beklentilerini ve kendilerine olan güvenlerini ölçen araştırmasında; öğrencilerin motivasyonlarını artıran durumun gelecek beklentilerini karşılaması ve muhasebe bilgilerini artırmak istemesidir. Ayrıca sosyal ve sportif aktivitelerin ise öğrencilerin motivasyonlarında etkili olmadığı tespit edilmiştir (Zeytinoğlu, 2012: 113).

Gençtürk ve arkadaşlarının 2008 yılında yapmış olduğu bir çalışmada üniversiteyi yeni kazanan öğrenciler okullarda gerçekleşecek sosyal aktiviteler ile muhasebe ve finans mesleğine yönelik motivasyonlarını artıracaklarını ve bu mesleğe bakış açılarını değiştirebileceğini ileri sürmüşlerdir (Gençtürk ve diğerleri, 2008: 325).

Byrne ve Flood'un 2005 yılında yapmış olduğu bir çalışmada muhasebe alanında; getiri, iş çeşitliliği, açık pozisyon, iş güvenliği, meslekte yükselme fırsatı ve esnek kariyer fırsatları kariyer planlarını etkileyen değişkenler olarak belirtmiştir. Ayrıca başarılı bir muhasebe eğitimi için ders programının önemi kadar muhasebe eğitimi verenlerin, öğrencilerin umut ve beklentilerini dikkate alarak motivasyon sağlamanın da önemi vurgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin bu bölümü seçmelerindeki neden araştırılmıştır. Öğrencilerin, hangi faktörlerden etkilendiği belirlenmeye çalışılmış ve daha kaliteli bir eğitim için değişimin gerekliliğinin önemi vurgulanmıştır. Çalışmada öğrencilerin motivasyonun ve beklentilerinin keşfedilmesi için iki yol olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yollardan birisi güdüler, hazırlıklı olma ve öğrencilerin öğrenmeye yaklaşımları arasındaki bağlantıyı araştırmak iken; diğer yol ise, bu faktörlerin akademik performans üzerindeki etkisini araştırmaktır (Byrne ve Flood, 2005: 121).

Atmaca ve Coşkun'un 2014 yılında üniversitelerin 2 yıllık yüksekokullarında muhasebe ve vergi uygulamaları okuyan öğrencilerin motivasyon ve beklentilerini ölçmek üzere Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi MYO öğrencilerine yaptığı araştırmada, elde edilen verilere göre; öğrenciler muhasebenin sürekli değişen bir yapıya sahip olduğu için bu bölümü tercih ettikleri ve motivasyon kaynaklarının da mezun olduktan sonra kolayca iş olanaklarına ulaşılması olduğunu belirtmişlerdir (Atmaca ve Coşkun, 2014: 182).

Çakır'ın 2014 yılında Edirne Uzunköprü MYO'da muhasebe eğitimi alan öğrencilerin derse ilgileri ve dersten beklentileri üzerine yaptığı araştırmasında, elde edilen sonuçlara göre öğrenciler, aldıkları eğitimi organizasyonlar ile desteklenmesini ve teknolojinin imkanlarını kullanarak güncel yayınlara ulaşımın kolaylaştırılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bu bölümlere daha fazla teşvik verilerek eleman kalitesini artırılacağı tespit edilen bir başka sonuçtur (Çakır vd., 2014: 91).

İbicioğlu ve arkadaşlarının 2013 yılında muhasebe meslek mensuplarının motivasyonlarını çalışma süreci açısından incelendiği araştırmada, içsel ve dışsal faktörler araştırılmış ve motivasyon çeşitlerinden hangisinin etkisi altında oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca demografik özelliklerin motivasyona etkisi de araştırılmıştır. Araştırma sonucunda meslek mensuplarının içsel faktörlerden daha çok etkilendiği, demografik özelliklerin etki oluşturmadığı ancak iş yeri sahibi ve geliri yüksek kişilerin dışsal faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir (İbicioğlu vd., 2013: 97).

Samsuddin ve arkadaşlarının 2015 yılında yaptıkları çalışmada, Malezya UiTMJohor'daki muhasebe öğrencileri ile motivasyon ve farkındalık hakkında yapılan yüz yüze görüşmeler sonucunda, öğrencilere meslek konusunda farkındalık yaratılması gerektiği ve hazırlık eğitiminin öğrencilerde eğitimde devamlılığı sağladığı ifade edilmiştir (Samsuddin vd., 2015: 126).

Cook ve Leckey'in 1999 yılında üniversiteye yeni başlayacak olan öğrencilerin üniversiteden beklentilerine yönelik yaptıkları araştırmada, iki defa anket yapılmış ve ankete katılan öğrenciler sabit tutulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre; üniversiteye başlayan birçok öğrenci, alacakları eğitimin sorumluluğunu üstlenmemektedir. Öğrencilerin üniversiteye geçerken sahip oldukları becerileri konusunda proaktif olmaları gerektiği tespit edilmiştir (Cook ve Leckey, 1999: 157).

Saemann ve Crooker'in 1999 yılında öğrencileri iki aşamada inceledikleri farklı bir araştırmada, dönemin 2. ve 15. haftaları değerlendirmeye alınmıştır. 2. haftada araştırmaya 283, 15. haftada 234 öğrenci katılmıştır. Buradan elde edilen sonuçlara göre; öğrenciler 2. haftada muhasebe bölümünde kararsızlık yaşamış; 15. haftada muhasebe konularının fazla olmasından kaynaklı cesaretlerinin kırıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca muhasebe dersini alan öğrencilerin yaratıcılıkları açısından ilk haftalara göre azalma görülmüştür (Saemann ve Crooker, 1999: 5).

Taylor ve Mander'in 2007 yılında Matematik bölümüne yaptıkları bir araştırmada bu bölüme yeni başlayan öğrencilerin davranış, beklenti ve algılamaları araştırılmıştır. Bu araştırma neticesinde; uzaktan eğitime kıyasla kampüste okuyan öğrencilerin zamanını derslere daha az harcadığı ve ders çalışma saatlerinin daha az olduğunu görülmüştür (Taylor ve Mander, 2007: 35).

Şahin ve arkadaşlarının 2011 yılında üniversite öğrencilerinin hedeflerini ve beklentilerini okudukları bölüme göre değerlendirdikleri bir araştırmada; öğrencilerin önemsedikleri hususun, özel yeteneklerini ve almış oldukları eğitimleri kullanma isteği olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin yarıdan fazlası öğrenim gördükleri alandan memnun olduklarını ve eğitimlerini lisans eğitimiyle sonlandırmak istemediğini belirtmiştir. Okumuş oldukları bölümü seçme nedenleri ise; okudukları bölümü sevmeleri ve iş bulma konusunda sıkıntı yaşamayacaklarını düşünmeleridir (Şahin vd. 2011: 435).

Acat ve Yenilmez'in 2004 yılında eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin motivasyonları ve sorunları farklı değişkenler açısından inceledikleri bir başka araştırmada; öğrencilerin genellikle olumlu motivasyona sahip oldukları ve sorun oluşturan durumları daha az yaşadıkları belirlenmiştir. Ulaşılan bir diğer sonuç ise, öğrencilerin isteklerini artırmaları ve yeterliliklerinin farkına varmaları için uygulamalara daha fazla yer verilmesi gerektiği tespit edilmiştir (Acat ve Yenilmez, 2004: 124).

Z kuşağının muhasebe mesleğinin ilk adımındaki motivasyonunun incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada öncelikle literatür taramasına yer verilmiştir. Sonra araştırmanın metodolojisi açıklanmıştır. Daha sonra ise çalışma sonucu elde edilen bulgular ortaya konulmuştur.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın örneklem kümesi, verileri, amacı ve ampirik bulgularından bahsedilecektir.

3.1. Araştırmanın Örneklemi

Çalışma kapsamında üniversitelerin muhasebe bölümlerinde okuyan öğrencilerin muhasebe mesleğinin ilk adımındaki motivasyonları incelenmiştir. Üniversitelerin muhasebe ve vergi uygulamaları bölümleri çalışmanın evrenini, Kocaeli Üniversitesi Hereke Ömer İsmet Uzunyol Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde okuyan öğrenciler çalışmanın örneklemi oluşturmaktadır. Kolayda örneklem yoluyla öğrencilere 300 anket dağıtılmış, 258 anketten geri dönüş alınmıştır. Eksik doldurulan 12 anket formu elenmiş, 246 anket formundan elde edilen verilerle araştırmanın analizleri yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,6'sı erkek, %48,4'ü kadın olup %54,9'u 1. sınıf öğrencisi, %45,1'i 2. sınıf öğrencisidir. Bu öğrencilerin %61'i ise ticaret lisesi mezunudur. Katılımcıların %50,4'ü bölümü 1. sırada tercih etmiştir. Öğrencilerin %81,7'si dikey geçiş sınavı ile lisans eğitimini tamamlamayı hedeflemekte ve %56,5'i muhasebe meslek mensubu olmayı istemektedir.

3.2. Araştırmanın Verileri

Araştırmada veriler anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma izni için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'na başvurulmuş, 22.02.2022 tarihli 2022/36 sayılı toplantı sonucu anket formunun uygulanması izni alınmıştır. Araştırma için

hazırlanan anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde katılımcıların demografik bilgilerine, 2. bölümde araştırmada konu olan değişkenlerin ölçeklerine yer verilmiştir. Değişkenler 5'li Likert tipi ölçekle ölçülmüştür.

Çalışmada motivasyon değişkenini ölçmede kullanılan ankette; Byrne ve Flood tarafından geliştirilmiş 2005, 2007 ve 2008 yıllarında daha sonra ise Arquero ve diğerleri tarafından 2009 yılında uygulanmış olan ve Zeytinoğlu tarafından 2012 yılında Türkçeye uyarlanmış 9 maddelik ölçek kullanılmıştır (Arquero, Byrne , Flood , & Gonzalez, 2009); (Byrne & Flood, 2005); (Byrne & Flood, 2007); (Byrne & Flood, 2008); (Zeytinoğlu, 2012).

3.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Kocaeli Üniversitesi Hereke Ömer İsmet Uzunyol Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde okuyan öğrencilerin muhasebe mesleğinin ilk adımındaki motivasyonlarının incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H₁: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin cinsiyetlerine göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₂: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin mezun oldukları lise türüne göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₃: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin okudukları önlisans bölümünü tercih etme sıralarına göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₄: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin dikey geçiş sınavı ile lisans eğitimini tamamlama isteklerine göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

H₅: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin muhasebe meslek mensubu olmak istemelerine göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

3.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizleri IBM SPSS (Statistical Package for Social Science) paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler güvenilirlik ve geçerlilik analizlerine tabi tutulmuş olup hipotezler t ve ANOVA testi kullanılarak sınanmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde Cronbach α değeri kullanılmıştır. Motivasyon değişkeninin Cronbach α değeri 0,862 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğe ait sonucun $\alpha > 0,7$ 'den olması ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe ve homojen bir bütünlüğe sahip olduğunu göstermektedir (Nunnally, 1970).

Değişkene ilişkin faktör yapısını ortaya çıkarmak üzere varimax dönüşümlü keşifsel faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda 9 ifadeden oluşan motivasyon değişkeninin tek faktörde (KMO=0,846 ve Bartlett Testi 0,000 seviyesinde) toplandığı görülmüştür.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü öğrencilerinin genel motivasyon düzeyleri aşağıda Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1’de öğrencilerin genel motivasyon düzeylerinin ortalamasının 3,32 olduğu görülmektedir. Bu değer öğrencilerin motivasyon düzeylerinin çok da yüksek olmadığını göstermektedir.

Tablo 1. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Genel Motivasyon Düzeyleri

Motivasyon	N	Ortalama	Std. Sapma
Toplam	246	3,32	,815

Araştırmada oluşturulan hipotezler çerçevesince elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

H₁: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin cinsiyetlerine göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin motivasyon düzeylerinde bir farklılık olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmış ve elde edilen bulgular aşağıda Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’deki sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin motivasyon düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında kadın öğrencilerin (3,42) erkek öğrencilere (3,16) göre motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Motivasyon Düzeyleri ve Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	Ort	ss	P
Motivasyon	Erkek	3,16	,653	,005*
	Kadın	3,42	,757	

**p<,01 *p<,05

H₂: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin mezun oldukları lise türüne göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin mezun oldukları lise türlerine göre motivasyon düzeylerinde farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Testlere ilişkin sonuçların ortalama ve standart sapmalarına ilişkin sonuçlar aşağıda Tablo 3’te ve ANOVA testi sonuçları ise Tablo 4’te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde Lise mezuniyet türüne göre Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin motivasyon düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Motivasyon Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik İlgili Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Lise Türü	Ort.	s.s.
Ticaret Lisesi	3,34	,736
Lise	3,17	,659
Anadolu Lisesi	3,28	,728

Diğer	3,41	,715
--------------	------	------

Tablo 4. Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Motivasyon Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kare	F değeri	p değeri
Motivasyon düzey puanları	Gruplar arası	1,583	3	,528	1,031	,379
	Gruplar içi	123,832	242	,512		
	Toplam Kareler	125,415	245			

**p<,01 *p<,05

H₃: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin okudukları önlisans bölümünü tercih etme sıralarına göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin okudukları önlisans bölümünü tercih etme sıralarına göre motivasyon düzeylerinde bir farklılık olup olmadığının ortaya çıkarılması için ANOVA testi yapılmıştır. Teste ilişkin sonuçların ortalama ve standart sapmaları Tablo 5'te, tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6'ya göre Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin okudukları önlisans bölümünü tercih etme sıralarına göre motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Tukey testi sonuçları incelendiğinde, 3,36 ortalamaya sahip 1. Tercihde bulunan öğrencilerin daha fazla motivasyona sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Okudukları Önlisans Bölümünü Tercih Etme Sıralarına Göre Motivasyon Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik İlgili Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

Tercih Sırası	Ort.	s.s.
1.Tercih	3,36	,762
2.Tercih	3,23	,542
3.Tercih	2,71	,929
Diğer	3,29	,585

Tablo 6. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Okudukları Önlisans Bölümünü Tercih Etme Sıralarına Göre Motivasyon Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Anova Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kare	F değeri	p değeri
Motivasyon düzey puanları	Gruplar arası	8,035	3	2,678	5,522	,001
	Gruplar içi	117,381	242	,485		
	Toplam Kareler	125,415	245			

**p<,01 *p<,05

H4: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin dikey geçiş sınavı ile lisans eğitimini tamamlama isteklerine göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin dikey geçiş sınavı ile lisans eğitimini tamamlama istekleri ile motivasyon düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla t testi yapılmış olup sonuçlar aşağıda Tablo 7’de verilmiştir. Tablo 7’ye göre öğrencilerin önlisans eğitimleri sonrasında lisans eğitimlerini tamamlama istekleri ile motivasyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 7. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Dikey Geçiş Sınavı İle Lisans Eğitimini Tamamlama İstekleri Ve Motivasyon Düzeylerine Yönelik İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

	Dikey Geçiş	Ort	ss	P
Motivasyon	Evet	3,31	,698	,391
	Hayır	3,20	,788	

**p<,01 *p<,05

H5: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin muhasebe meslek mensubu olmak istemelerine göre, motivasyon düzeyleri farklılık göstermektedir.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin muhasebe meslek mensubu olma isteklerinin motivasyon düzeylerinde bir fark yaratıp yaratmadığını ortaya koymak için t testi yapılmış olup sonuçlar aşağıda Tablo 8’de verilmiştir. Tablo 8’e göre Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinin muhasebe meslek mensubu olma istekleri ve motivasyon düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Muhasebe meslek mensubu olmak isteyen öğrencilerin 3,39 ortalama ile daha yüksek motivasyon düzeyine sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Tablo 8. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Meslek Mensubu Olma İstekleri Ve Motivasyon Düzeylerine Yönelik İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

	Muhasebe Meslek Mensubu olma isteği	Ort	ss	P
Motivasyon	Evet	3,39	,817	,000*
	Hayır	3,16	,532	

**p<,01 *p<,05

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin öğrenimleri sırasında motivasyonlarını yüksek tutacak bölümlerde eğitim görmesi üniversite eğitimi ve sonrasındaki meslek hayatlarında başarısını arttıracak bir gerçektir. Ancak günümüz şartlarında öğrenciler motivasyonlarının yüksek olacağı bölümlerden ziyade tercih aşamasında çevresel faktörlerin de etkisiyle iş olanaklarının daha çok olduğu bölümleri tercih edebilmektedirler. Yapılan bu çalışma öğrencilerin meslek hayatlarının ilk basamağı olan üniversite hayatındaki motivasyonlarının incelenmesi dolayısıyla öğrencilerin hem eğitim hayatı hem de meslek hayatlarındaki başarı durumları açısından bir ölçüt olarak değerlendirilebilir.

Çalışmada öğrencilerin motivasyonlarında; cinsiyetlerine, bölümü tercih sırası ve muhasebe meslek mensubu olma isteklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu; öğrencilerin mezun oldukları lise türüne ve dikey geçiş yapma isteğine göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Muhasebe mesleğinin ofis ortamında bir çalışma gerektirmesi, mesleğin bağımsız olarak da yapılabilmesi ve günümüzde kadınların çalışma hayatında daha çok rol almak istemesi, kadın öğrencilerin motivasyonunun erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmasını sağlamıştır.

Ortaya çıkan bulgulara göre, bölümü ilk sırada tercih eden öğrencilerin hedefledikleri bölümü kazanmalarının etkili olması, okudukları önlisans programını tercih etme sırası ile motivasyon düzeyleri arasında anlamlı farklılığın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Muhasebe meslek mensubu olmak isteyen öğrenciler meslek mensubu olabilmek için ilk önce iki yıllık bölümlerinden mezun olduktan sonra eğitimlerini 4 yıllık fakülte seviyesine çıkarmaları gerekmektedir. Ayrıca öğrenciler iki yıllık önlisans bölümlerinden fakülteye dikey geçiş sınavı ile geçmeleri gerekmektedir. Bu gibi durumlardan ve mezuniyet sonrası sürecin biraz uğraştırıcı olmasından dolayı, öğrencilerin mezun olduğu lise türü ve dikey geçiş sınavı ile fakülteye geçme isteğine göre, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde muhasebe derslerinin diğer derslere göre daha ağırlıklı olarak verilmesi öğrencilerin bunu bilerek bölümü tercih etmeleri, meslek mensubu olmak isteyen öğrencilerin motivasyonlarının meslek mensubu olmak istemeyen öğrencilere göre daha yüksek çıkmasına neden olmuştur. Literatürde Z kuşağının üniversitede muhasebe dışındaki dersler açısından motivasyonlarının ölçülmesine yönelik çalışmaların yapılmasının yararlı olabileceği belirtilebilir. Ayrıca öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik motivasyonlarının ölçülmesinin yanında farklı ders türleriyle ilişkili meslekler bakımından motivasyonlarının ölçüldüğü ve bunların karşılaştırılarak incelendiği çalışmaların yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B., & Yenilmez, K. (2004). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 2: 125-139.
- Akın, O., & Onat, O. K. (2015). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Bir Araştırma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(13): 243-254.
- Aksu, İ., & Tursun, M. (2018). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyon ve Beklenti Düzeylerinin Akademik Başarılarına Etkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2: 17-31.

- Arquero, L., Byrne , M., Flood , B., & Gonzalez, J. M. (2009). Motives, Expectations, Preparedness and Academic Performance: a Study of Students of Accounting at a Spanish University. *Revista de Contabilidad*, 12(2): 279-299.
- Atmaca, M. ve Coşgun, N. (2014). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1): 167- 184.
- Bennet, R. (2003). Determinants of Undergraduate Student Drop Out Rates in a University Business Studies Department. *Journal of Further and Higher Education*, 27(2): 123-141.
- Byrne, M., & Flood , B. (2007). Exploring the Antecedents of Learning Approaches: A Study of International Business Students. *International Journal of Management Education*, 6(2): 44-62.
- Byrne, M., & Flood , B. (2008). Examining the Relationships Among Background Variables and Academic Performance of First Year Accounting Students at an Irish University. *Journal of Accounting Education*. (26): 202-212.
- Byrne, M., & Flood, B. (2005). A study of accounting students' motives, expectations and preparedness for higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 29(2): 111-124.
- Cook, A. Leckey, J. (1999). Do Expectations Meet Reality? A Survey of Changes in First-Year Student Opinion. *Journal of Further and Higher Education*, 23(2): 157-171.
- Coşgun, N. (2013). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çakır, N., Canbaz, S. ve Gümüş, S. (2014). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimindeki Algı ve Beklentilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Uzunköprü MYO Örneği. *Uluslararası Hakemli Pazarlama ve Pazar Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 78-94.
- Çarıkçı, O. (2017). Muhasebe Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Motivasyonları ve Muhasebe Bölümünü Tercihlerinin İrdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (22), 4: 1223-1233.
- Demir, İ. (2019). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyon ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 9, s 33-50.
- Gençtürk, M., Demir, Y., Çarıkçı, O. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin muhasebe-Finans Eğitimine Bakış Açılı ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 13, 209-228.

- İbicioğlu, H., Özdaşlı, K., Dalğar, H., & Yılmaz, T. (2013). Muhasebe Meslek Mensuplarının İçsel Ve Dışsal Motivasyon Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 9: 93-105.
- Nunnally, J. C., Jr. (1970). *Introduction to Psychological Measurement*. McGraw-Hill.
- Saemann, & Crooker. (1999). Student Perceptions of the Profession and its Effect on Decisions to Major in Accounting. *Journal of Accounting Education*, (17), 1: 1-22.
- Samsuddin, M., Emel, N., Wahida , E., & Abd Sataa, F. (2015). Awareness, Motivations and Readiness for Professional Accounting Education: A Case of Accounting Students in UiTM Johor. *Procedia Economics and Finance*, 31: 124-133.
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu. (1989). T.C. Resmi Gazete, 20194, 1 Haziran 1989.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., & Fırat, N. Ş. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları. *Educational Administration: Theory and Practice*, (17), 3: 429-452.
- Taylor, J., & Mander, A. (2007). Studying at University: Early Perceptions and Experiences of First Year Service Mathematics Students. *Studies in Learning Evaluation Innovation and Development*, 4(3): 29-43.
- Tinto, V. (1975). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. *Review of Educational Research*, 45(1): 89-125.
- Yükseköğretim Kurulu. (2022). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. 10.08.2022 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alındı
- Zeytinoğlu, E. (2012). Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Motivasyonu ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Dumlupınar Üniversitesi Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* (53): 103-114.